

מעמד המורה? זה תלוי במורים בלבד

מנהל בית הספר אינו מוכן לשמוע את המילה 'קשה'."

זה לא תמיד היה כך. איך התפתח השיח הקורבני של המורים בישראל?

"לאורך שנים רבות המורים נדבקו בזה. איך שיח מתפתח? כששיח מאבד את מנגנוני הביקורת שלו והופך להיות המיינסטרים. המיינסטרים הוא להאמין שמורים רפוקים והמערכת דופקת אותם ואין מה לעשות בעניין. אני לא מוכן לקבל ש-180 אלף מורים מאוגדים, שמסוגלים לשתק את המשק הישראלי ומחזיקים את התקציב השני בגודלו במדינה, הם חסרי אונים. כל הזמן הם אומרים 'קשה לנו' ואומרים שהם עובדים הכי קשה. אני לא מאמין שמתמחים ברפואה או במשפטים מדברים כך על המקצוע שלהם. הם גאים בו. המורים לא זוכים ליחס כלכלי הוגן מהמדינה, אבל כדי שהם יזכו ליחס הוגן – הם צריכים לקחת אחריות על הגאווה המקצועית שלהם. גם רופאים עובדים קשה. אומרים שאין מספיק גאווה ומעמד ציבורי למקצוע, אבל הציבור לא צריך ללטף את המורים. זאת אחריות של המורים עצמם לשפר את הדימוי הציבורי שלהם. אין קבלה נכונה של מורים חדשים. מכניסים אותם לתוך השיח הקורבני. אני פוגש סטודנטים שבשנה הראשונה שלהם בהוראה הם כבר מקורבנים. הם מבינים שזה השיח והם מצטרפים אליו בשמחה."

הוראה היא מקצוע משובך.

"הוראה היא מקצוע מורכב, אבל זה מה שהופך אותו למעניין. נכון, הוא מקצוע שלא משלמים בו טוב, אבל כדי שהוא יהיה משולם היטב המורים חייבים לקחת אחריות על המורכבות של המקצוע ואז לתבוע את השכר שמגיע להם. אני חושב שמורה צריך להרוויח עשרים אלף שקל, אבל קודם שיפסיק לבכות ולהתייחס אל עצמו כקורבן. הציבור היום חושב שהמורים לא עובדים מספיק קשה, והוא צודק. חלק גדול מהמורים לא עובדים מספיק קשה והם פוגעים באלה שנותנים הכול. אלה אותם מורים שבוכים כשהם צריכים למלא תעודות, כאלה שעייפים אחרי חופשים ובסוף השנה הם מתמוטטים. הם יוצאים מהכיתה ובוכים על ההתמודדות עם בני הנוער. זה כמו שרופא יבכה שהחולה שהוא

אתה נורא מוכשר אז למה אתה מורה?

אריה קיזל: המורים חייבים להיפרד מתחושת הנוחות המזויפת של המקצוע צילום: רפי קוץ

שלי קטנה' או 'המנהל שלי עושה לי את המוות' – בעיניי זאת התחמקות מאחריות. אפילו שהמערכת באמת עושה את הדברים האלה. זו בעיה שהמורה מתבכינת ומדברת את הסבל שלה. היא חייבת לעבור משיח קורבני לשיח מנהיגותי. מי שראה את הסרט 'תיכון ההודמנות האחרונה' מבין שגם במקומות הכי מוחלשים מנהל וצוות מורים יכולים להוביל שיח שאינו קורבני. בבית ג' אין שיח קורבני. בפורידיס אין שיח קורבני.

"לאורך שנים המורים במדינת ישראל הם קורבנות של המדינה. קורבן הוא פרט שנפגע מפרט אחר. כמו שניצולי שואה הם קורבנות, ואני אומר את זה כבן לניצולי שואה, כמו שנפגעות אונס הן קורבנות וכמו שמזרחים בפריפריה הם קורבנות. אבל מה ההבדל בין קורבן לקורבני? קורבני הוא זה שהופך את קורבנותו לאמנות, הוא הופך את הקורבנות שלו לכלי של התפרקות מאחריות. זה לא הולך עם חינוך. 'המשכורת

אותה. אנחנו הולכים סביבה. שי פירון נהג לבקש שנפסיק להלקות את המערכת, כי היא צריכה שילטפו אותה. אני אומר שביקורת אינה הלקאה, היא דבר חשוב שהמערכת הפסיקה לעשות. אנחנו משכנעים את המורים שלנו שביקורת זה רע. התמכרנו ל'ליטופיזציה' עצמית, לאהבה מזויפת. בכלל, ביקורת מתפרשת כאנטי-חברה ואנטי-מערכת, ובמקומות מסוימים כשמאלנות.

של קבוצות חברתיות. בין השאר חקר קיזל את הנרטיב של הקשת המזרחית הדמוקרטית מנקודת מבט פילוסופית והוציא ספר בשם 'הנרטיב המזרחי החדש בישראל' (רסלינג, 2014). קיזל מספר שהמחקר הזה אפשר לו להתבונן בשיח הקורבני של אוכלוסיות נוספות בארץ, בין השאר של המורים בישראל. צייר לי שיח קורבני. "זו בעיה מרכזית של מערכת החינוך בישראל. כולנו חשים אותה ומבינים אותה אבל חוששים להגיד

ד"ר אריה קיזל בתפקיד נביא הזעם של מערכת החינוך. הוא מסרב להשתתף במה שהוא מכנה "ליטופיזציה" של המערכת. את עיקר הקושי תולה קיזל בשיח הקורבני והבכיני שקנה שביתה במערכת החינוך וחוסם את יכולתה להתנער ולהשתנות כליל

נימרוז סמילנסקי פרידמן

אחד הדברים הכי מעליבים שחוויתי כמורה היה שהתלמידים שלי אמרו לי 'אריה אתה נורא מוכשר. אז למה אתה מורה?'. בלעתי רוק ואמרתי להם שזה בגלל שאני נורא אוהב אותם. הם השתתקו."

קיזל הספיק לעשות כמעט כל תפקיד אפשרי שקשור למערכת החינוך. אפילו בתור מחנך כיתה הוא עשה כמה דברים במקביל. בגיל 52 קודרת חייו נראים כמו קורות חיים של שלושה אנשים. "בתוך המערכת" הוא היה מחנך, מורה ורכז שכבה בתיכון, מנהל פדגוגי ומנהל בית ספר. במסגרת הכשרות מורים הוא עמד בראש החוג לתקשורת במכללת אורנים, היה עמית במכון מנדל וכיום הוא ראש החוג ללמידה, הוראה והדרכה בפקולטה לחינוך באוניברסיטת חיפה. נוסף על כך הוא גם ריכז את התוכנית "חותם" להסבת אקדמאים להוראה באוניברסיטת חיפה, חקר את תוכניות הלימודים וספרי הלימוד בהיסטוריה ופרסם את ספרו "היסטוריה משועבדת". כיום הוא מרצה בכיר בפקולטה לחינוך באוניברסיטת חיפה, עוסק בפילוסופיה של החינוך ובעיקר מומחה בעל שם בינלאומי בפילוסופיה עם ילדים, בחקר תוכניות לימודים וספרי לימוד ובחקר נרטיבים

מכל

בהוצאת הספרים של מכון מופ"ת:

בין אילוצים לאפשרויות במרחב מוגן
הזמנה למדנת כתיבה
מילי אפשטיין-ינאי

פדגוגיה דיגיטלית
הלכה למעשה
עורכת: רבקה ודמני

חומות החינוך נפלו ברשת?
מורים, תלמידים ורשתות חברתיות
עורכים: ברוך שוורץ, חננאל רוזנברג,
קריסטה אסטרון

מנהיגות חינוכית בגיל הרך
כתיבה ועריכה: מרים מבורך

סוגיות עכשוויות בשילוב של ילדים ובוגרים עם צרכים מיוחדים בישראל
אסופת מחקרים
עורכים: שונית רייטר, עירית קופפרברג,
יצחק גילת

חג ומועד בבינת ישראל
יוסי זיו

את הספרים ניתן לרכוש בטלפון: 03-6901428 או בכתובת האתר:
www.mofet.macam.ac.il/catalog

מקושקשות אחרות. חייבים להבין שזה מקצוע שכל הזמן לומדים בו, שהוא דינמי, שנדרשים להשתפר בו. הבסיס של ההשתפרות הוא להקשיב לביקורת באוזניים לא מאוימות. אוזניים קורבניות תמיד מאוימות. השיח הקורבני לא מעודד מוטיבציה. איך אפשר לצאת מהמעגל הבעייתי הזה? "המורים חייבים להיפרד מתחושת

לכאן? אתה הרי מוכשר... הם מאוד מבובלים. אילו היו נתקלים בצוות שאומר שכאן חייבים להיות אנשים אידאליסטים, שמבינים שהעבודה שלהם חשובה, שכית הספר הוא מוסד אקרמי, שיש בו מיומנויות של שיח והדרכה, זה היה נראה אחרת." איך משתחררים מהשיח הקורבני?

"גם במקומות הכי מוחלשים מנהל וצוות מורים יכולים להוביל שיח שאינו קורבני. בבית ג'ן אין שיח קורבני. בפורידיס אין שיח קורבני. מנהל בית הספר אינו מוכן לשמוע את המילה 'קשה'"

הנחות המזויפת של המקצוע. הורים קלטו שהם לא יקבלו יותר מדי מבית הספר אז הם אומרים שלכל המעט יקבלו יותר בייביסיטר ויקצצו להם בימי חופשה. זה שקר. יש למורים הרבה מה לתת. את זה המורים צריכים להראות. החל בתכנים וכלה בתנאים הפיזיים. החברה לא מרוצה מבתי הספר, ואם המורה חושב שהחברה תמשיך לחבק אותו – הוא טועה. הראשונים שאומרים את זה הם

הנהגות המזויפת של המקצוע. הורים קלטו שהם לא יקבלו יותר מדי מבית הספר אז הם אומרים שלכל המעט יקבלו יותר בייביסיטר ויקצצו להם בימי חופשה. זה שקר. יש למורים הרבה מה לתת. את זה המורים צריכים להראות. החל בתכנים וכלה בתנאים הפיזיים. החברה לא מרוצה מבתי הספר, ואם המורה חושב שהחברה תמשיך לחבק אותו – הוא טועה. הראשונים שאומרים את זה הם

"מי שלא רוצה לעסוק בעבודה עם צעירים וצעירות בריאים ומלאי חיים – שלא יבוא למקצוע הזה. העבודה עם צעירים היא עבודה שיש בה חיים וחיות. מי שלא בנוי לזה לא חייב"

התלמידים. אנחנו לא נהיה מורים, הם אומרים. "נוצרה כאן מציאות חדשה. אנחנו לא מדינה סוציאליסטית. החינוך כבר אינו מכשיר לגיבוש העם. אפשר לעשות בבית חינוך טוב יותר מבתי הספר, ולכן צריך לחדש את כוחות המסוגלות. קשה לקחת אחריות כשאתה קורבן. קשה לצאת נגד שיח פוקו אמר שלשיח יש כלים חזקים מאוד למשטר את החשיבה של האדם." אתה בעצם פונה אל מורים שכבר נמצאים במערבת. אולי בשבילם מאוחר מדי? "כבר אצל פרחי הוראה אני רואה מורים שלא מתקוממים נגד השיח הקורבני. אני שומע אותם אומרים שקשה. ואומרים להם: 'למה אתה בא

מנתח מדמם. נכון, הילדים של הדרור הזה מאוד מאתגרים, אבל גם הדרור הקודמים אתגרו. מי שלא רוצה לעסוק בעבודה עם צעירים וצעירות בריאים ומלאי חיים – שלא יבוא למקצוע הזה. העבודה עם צעירים היא עבודה שיש בה חיים וחיות. מי שלא בנוי לזה לא חייב. לעבוד בהוראה בעיניי זה קודם כולל להבין שאני עובד עם אנשים צעירים ושהם יאתגרו אותי ושאיני מחויב לאתגר אותם. להגיד 'בחרתי להיות מורה', גם אם המדינה מתנהגת לא יפה למורים."

אז אסור להגיד שקשה? "כשמורה אומר 'קשה לי' הוא צריך תמיכה. הוא נתקע עם ילד מסוים שנורא מקשה עליו את החיים, ואז צריך הדרכה. בתי ספר צריכים כוחות הדרכה פנימיים. תדרשו את זה. לא ימי הדרכה, אלא כוחות הדרכה פנימיים. המורים הוותיקים יהפכו למורי מורים. תבחינו בין מורים למורים בכירים, והמורים הבכירים ילמדו פחות וידריכו יותר. במקצוע הזה יש המון למידה תוך כדי שהייה בשדה. גם רפואה היא מקצוע כזה. מורה עם עשרים שנות ותק ומורה חדש עושים את אותה עבודה ואין ביניהם שום מדרג. ידע של מורה

ותיקה צריך לקבל הכרה. למה הם לא כותבים מאמרים כמו הרופאים הבכירים? המורים הוותיקים צריכים לחזור להדרכה, וכשמורה חדש מקבל תמיכה ממורה ותיק עקומת הלמידה שלו מדהימה. אני בעד קביעות, אני בעד השקט התעסוקתי של המורים ובעד העלאת שכרם. אבל הם חייבים לזקוף את הגב. שישבו בשולחנות עגולים ושאלו מה זה להיות מורה."

אתה לא מתפרץ לדלת פתוחה? "אם תשאל מורים הם יגידו שהם כבר עושים את זה ואין כאן חדש. חשוב שמורים ייפרדו מהגישה של 'אין מה ללמוד'. תמיד יש מה ללמוד, תמיד אפשר להשתפר. לא מדובר במורים מובילים או תוכניות